

Leinosten sukulehti

1-2011



Jokelan väki ja kesävieraat ohranleikkuussa Temmeksen pappilassa vuonna 1960. Vasemmalta: Ilkka, Pertti, Kalle nuorempi, Veikko, Eeva, Lauri, Lea ja Kalle Honka. Sisäsivuilla on juttua Kallesta heinämiehenä.

www.leinokset.fi

LEINOSTEN SUKULEHTI

1 - 2011

- 3 Tervetuloa Säräisniemelle
- 4 Sukujuhlan ohjelma
- 5 Sukukokouksen esityslista
- 6 Toimintakertomus 2010
- 7 Tuloslaskelma ja tase 2010
- 8 Leinosten asuinpaikkoja
- 11 Keramiikkataiteilija Outi Leinonen
- 12 Tuhti tietopaketti tervasta
- 16 Kalle Honka heinärenkinä
- 18 Sukuseuran apurahan saajat
- 20 Talvisodan kirjeet kirjaksi
- 22 Onnittelut merkkipäivän johdosta

OSOITTEENMUUTOKSET

Lähetä postin osoitteenmuutoskortti (+sotu ja puh.) taloudenhoitajalle (osoite s. 19). Myös poisnuikkuneiden kohdalla lähetä ilmoitus taloudenhoitajalle. Jos lehtesi on jäänyt tulematta, tarkasta taloudenhoitajalta, että osoitetietosi ovat varmasti oikein.

ILMOITA TUOTTEISTASI SUVULLE

Kerro yrityksestäsi ja tuotteistasi muille Leinosille! Ilmoitustilaa myy taloudenhoitaja.

Ilmoitushinnat

85x60 mm	80 e
85x120 mm	150 e
175x120 mm	300 e
175x240 mm	600 e

TOIMITA AINEISTOA SUKULEHTEEN

Jäseniä pyydetään toimittamaan artikkeleita lehdessä jukaistavaksi. Leinosjutut ja ilmoitukset voit toimittaa suoraan lehden päätoimittajalle.

Litokset Oy, Vaasa 2011
24. vuosikerta. ISSN 0786-2679.

LEINOSSEN SUKUSEURA RY



“Sukuseuran tarkoituksena on selvittää suvun vaiheita ja historiaa, vaalia suvun perinteitä ja edistää yhteenkuuluvuuden tunnetta jäsentensä keskuudessa.” (Säännöt, 2 §)

Sukuseura järjestää yhteisiä sukupäiviä, retkeilyjä, kerää ja arkistoi sukua koskevaa tietoutta, selvittää ja auttaa suvun jäseniä selvittämään suvun vaiheita sekä saattaa tutkimustyön tulokset jäsenten tietoon sekä harjoittaa sukuseuran tarkoituksena edistävää julkaisutoimintaa. Seura pitää luetteloa jäsenistään ja julkaisee kaksi kertaa vuodessa ilmestyvää sukulehteä.

“Sukuseuran jäseneksi voidaan hyväksyä jokainen 18 vuotta täyttänyt henkilö, joka isän tai äidin puolelta on sukuun kuuluva tai joka on sukuun kuuluvan aviopuoliso tai leski.” (4 §)

Seuran hallitus sivulla 19.

LIITY JÄSENEKSI

Jäseneksi voi liittyä maksamalla jäsenmaksun sukuseuran tilille Nordea Haukipudas 232118-2343 (ilmoita koko nimesi, osoitteesi ja sotutunnus). Jäsenmaksu vuodelle 2011 on 12 euroa ja ainaisjäsenmaksu 120 euroa.

LEHDEN TOIMITUS

Päätoimittaja Martti Häikiö
Tehtaankatu 21 B 40, 00150 Helsinki
martti.haikio@kolumbus.fi
p. 050-5057140

Tuomas Honka, Lukkarinkatu 16,
96400 Rovaniemi, p. 040-835404
tuomas.honka@ulapland.fi

Leinosten sukukokous ja juhla Säräisniemellä 13-14.8.2011

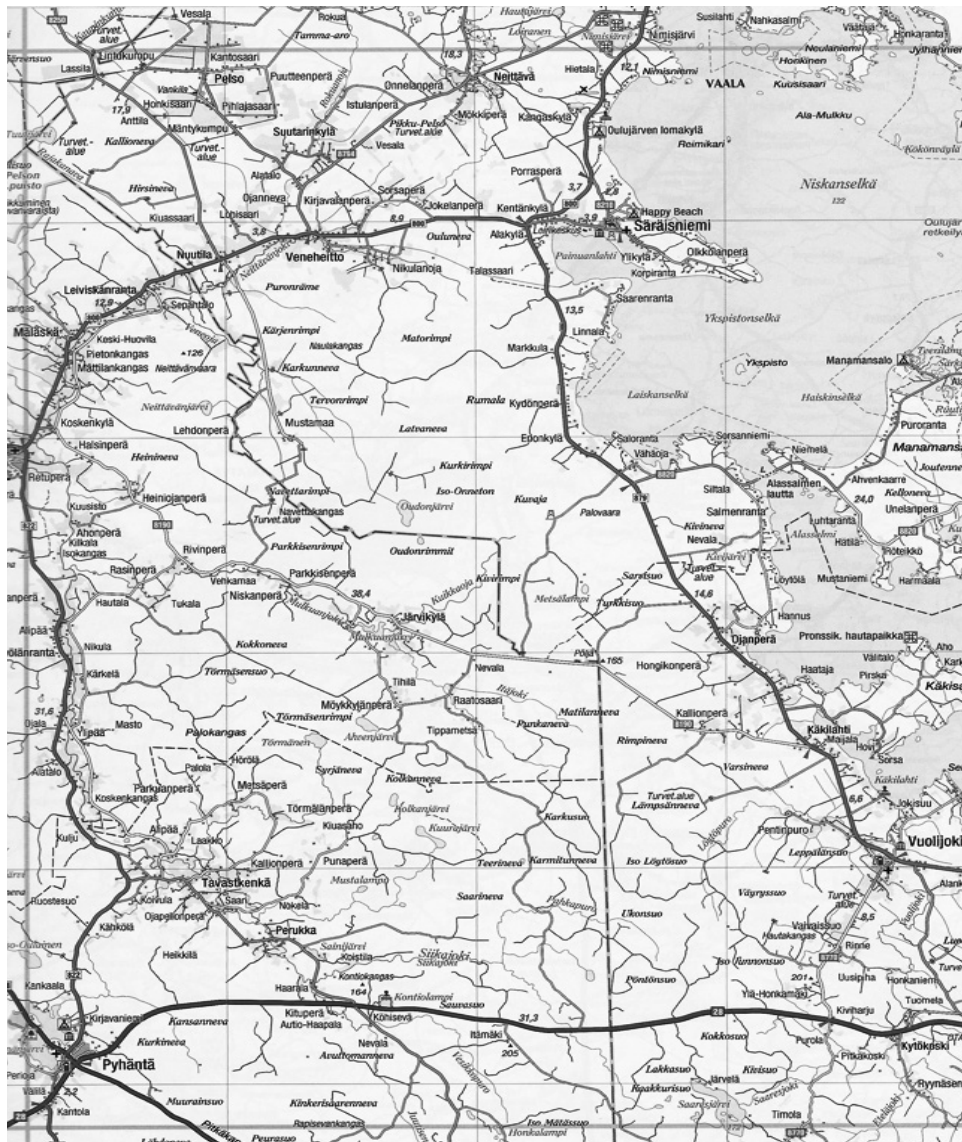
Leinosten sukuseuran seuraava sukukokous pidetään Oulujärven länsirannalla, Leinosten suvun perinteisillä asuinsijoilla Säräisniemessä. Kiertoajelulla tutustutaan Oulujärven lounaisrannoilla sijaitseviin Leinosten asuinpaikkoihin.

Kokouspaikkana on Ruununkartano Säräisniementie 250, 91760 Säräisniemi. Majatalo ja tilausravintola sijaitsevat Säräisniemen kylällä, aivan Oulujärven läheisyydessä.

Ilmoittautuminen 30.7. mennessä: Ruununkartanon Matkailu- ja Pitopalvelu Oy, Tj. Tuula Heikkinen puh. 044-2233119. Sähköposti tuulaheikkinen@live.fi

Hinnat: tulokahvit 3.50 €, majoitus aamupalalla 38 €, iltapala 6.50 €, aamupala 8 €, keittolounas 12 €, päivällinen 16 €, juhla-lounas 23 €, mansikkakakkukahvit 6.50 €. Kiertoajelu 10 €.

Lähistöllä on paljon majoitus- ja matkailumahdollisuuksia. Niitä löytyy Vaalan kunnan nettisivuilta www.vaala.fi.



Sukujuhlan ja sukukokouksen ohjelma 13-14.8.2011

Perjantai 12.8.

Ilmoittautuminen ja majoittuminen
Iltapala & yhteistä illanviettoa, mahdollisuus
saunomiseen.

Lauantai 13.8.

9.00 Sukuseuran hallituksen kokous

9-10 Ilmoittautuminen ja tulokahvit

10-10.15 Tervetuloa Säräisniemelle. Leinosten
sukujuhlan infotilaisuus

10.30 -12 Filosofian tohtori Jouni Kauhanen,
Paikallishistoriallisia välähdyksiä Oulujärven
rantamilta.

Tapio Leinonen, Säräisniemen Leinosten suku-
haarat

12-13 Lounas

13-17 Kiertoaajelu Säräisniemen kohteiden
lisäksi Niskankylä, Manamansalo, Enolahti,
Vuolijoki

18 Päivällinen

19 Tutustuminen Juusolan-Paavolan taloon,
joka tulee olleeksi 200 vuotta Leinosen suvulla,
Heikki ja Helena Leinonen, Martti Häikiö

20 Seurustelua, lauluja, saunomista

Sunnuntai 14.8.

9 Säräisniemen kirkon esittely
Hartaushetki Säräisniemen kirkossa
Käynti sankarihaudoilla ja Leinosten
hautoilla

12 Lounas

13 Leinosen sukuseuran sukujuhla ja vuo-
sikokous
Kainuun marssi, yhteislaulu
Tatu Leinonen, Tervolan-Kuusamon
Leinosten sukukirjahanke
Taidemaalari Paavo Leinosen elämä ja
työ, Martti Häikiö
Vuosikokousasiat

14.30 Lähtökahvit

Arvonta

15.30 Hallituksen kokous

*Säräisniemen pappilan hevonen
kärryineen ja ajureineen.
Kuva Julius Ailio 1901.*



KOKOUSKUTSU

Leinosen sukuseuran varsinainen sukkokokous pidetään Ruununkartanossa Säräisniemellä
14. elokuuta 2011 klo 13

Esityslista

1 § Kokouksen avaus

2 § Todetaan kokouksen laillisuus ja päätösvaltaisuus

3 § Kokousvirkaillijoiden valinta

3.1. Puheenjohtaja

3.2. Sihteeri

3.3. Kaksi pöytäkirjan tarkastajaa

3.4. Kaksi ääntenlaskijaa

4 § Esitetään hyväksyttäväksi kokoukselle laadittu esityslista

5 § Esitetään hyväksyttäväksi vuoden 2010 toimintakertomus

6 § Esitetään hyväksyttäväksi vuoden 2010 tilinpäätös, kuullaan tilintarkastuskertomus ja päätetään vastuuvapauden myöntämisestä tilivelvollisille.

7 § Vahvistetaan toimintasuunnitelma vuodelle 2011-2012

8 § Vahvistetaan talousarvioehdotus vuodelle 2010

9 § Valitaan hallituksen jäsenet erovuoroisten tilalle.

Erovuorossa Tapio Leinonen Äänekoski, Eija Leinonen Vaasa, Martti Häikiö Helsinki, Liisa Manu Lapua.

10 § Valitaan kaksi varsinaista tilintarkastajaa ja kaksi varatilintarkastajaa.

Varsinaisina tilintarkastajina ovat olleet Hannu Leinonen Oulunsalosta ja Antero Leinonen Kellosta varalla Veikko Leinonen Ristijärveltä ja Tapani Koskela Lapualta.

11 § Päätetään vuoden 2011 jäsenmaksun suuruus.

12 § Seuraava kokouspaikka ja -aika

13 § Muut esille tulevat asiat

14 § Kokouksen päättäminen

Maa ponteva Pohjolan äärillä on

Muistakaa tuoda palkintoja arpajaisiin!

Jäsenkehitys

	2006	2007	2008	2010	03/2011
Kunniajäsenet	0	0	0	0	0
Ainajäsenet	151	151	154	152	152
Vuosijäsenet/maksaneet	696	684/549	724/574	718/529	711/481
Nuorisojäsenet	3	3	3	3	3
Jäsenmaksu maksamatta	145	135	150	189	230
Os.tunt../*)eronnut/pas.	20/10	24/21/4	24/-/-		
Yhteensä	850	838	905	873	863

Leinosen sukuseura ry.

toimintakertomus vuodelta 2010

Sukuseuran 26. vuosikokous ja sukujuhla pidettiin Lapualla 14-15.8.2010. Lauantaina 14.8. vierailtiin Lapuan kulttuurikeskuksessa Vanhassa Paukussa tutustuen patruunatehtaan museoon ja 13.4.1976 tapahtuneeseen räjähdysonnettomuuteen, jossa menehtyi 40 ja loukkaantui 60 henkeä. Myös kulttuurikeskuksen muuhun toimintaan tutustuttiin.

Lauantaina iltapäivällä osallistuttiin Artturi Leinosen Seuran juhlaan Ylihärmässä. Siellä professori Kari Hokkanen esitelmöi Artturi Leinosta, jota hän luonnehti ”suurimmaksi suuresta suvusta”. Tapio Leinonen selvitteli kirjailijan esivanhempia. Hyvät Häjyt ja Ylihärman soitokunta esittivät lauluja Leinosen sanoituksiin. Kauno Kattelus lausui otteita teoksesta Lakeuden lukko.

Matkalla paikalliset oppaat esittelivät maisemia ja kertoivat Lapuan historiasta. Illalla tutustuttiin kaatosateen keskellä Lapuan tuomiokirkkoon, jossa on Paavo Leinosen maalauksia, ja käytiin hautausmaalla räjähdysonnettomuuden uhrien muistomerkillä. Illan päätti mielenkiintoinen jokiristeily Lapuanjoella, jo kauniissa säässä.

Sunnuntai alkoi rovasti Jaakko Leinosen pitämällä aamuhartaudella. Tatu Leinonen ja Tapio Leinonen kertoivat sukukirjatilanteesta. Jälkimmäinen valotti Leinosten asuinpaikkojen nimien alkuperää.

Sukuseuran esimies Tatu Leinonen johti kokouksen ja lausui erityiskiitokset hienoista järjestelyistä juhlien järjestäjille, erityisesti Liisa Manulle ja musiikinopettaja Jaana Sarkkiselle, joka myös soitti tilaisuudessa. Intendentti Teppo Ylitalo toi Suomen Sukututkimusseuran tervehdyksen ja kertoi persoonalliseen tapaan eteläpohjalaisuudesta. Kansanmusiikkiyhtye Rokarit esiintyi Anu Haaviston johdolla

Vuosikokouksessa hyväksyttiin tilit, jotka poikkesivat etukäteen ilmoitetusta verottajan toimenpiteistä johtuen ja myönnettiin vastuuvapaus. Toimintakertomus hyväksyttiin. Toiminta-

suunnitelman puuttumisesta johtuen suunnitelmaksi kirjattiin puheenjohtajan ehdotuksesta seuraavaa: ”Sukukokous pidetään vuosittain. Sukuaineiston täydentämistä jatketaan. Sukukirjoja julkaistaan siinä tahdissa kuin tekijät ehtivät niitä valmistella.” Työn alla ovat tällä hetkellä lähinnä Tervolan-Kuusamon sukukirja Tatu Leinosen johdolla, Paltamon Leinosten Kives 7:n sukuhaaran kirja ja Laukaan Leinosten sukukirja, jota valmistele Mika Hirvonen. Sukuromppu valmistetaan edelleen sukukokoukseen ja sitä myydään jäsenistölle hintaan 30 € sukututkimusrahaston hyväksi.

Hallitukseen valittiin erovuoroisten ja jatkosta kieltäytyneiden Tapio Leinosen (Kurenpolvi) ja Urpo Leinosen (Paltamo) tilalle Teuvo Leinonen Melalahdesta ja Mika Hirvonen Jyväskylästä. Tilintarkastajiksi valittiin edelleen Hannu Leinonen Oulunsalosta ja Antero Leinonen Kellosta varalle Veikko Leinonen Ristijärveltä ja Tapani Koskela Lapualta.

Jäsenmaksuksi päätettiin entinen eli 12 €, ainaisjäsenmaksu 120 €.

Seuraavasta kokouspaikasta ei kokouksessa tehty ehdotuksia. Hallitukselle annettiin valtuudet päättää asiasta. Ajankohdaksi päätettiin 13-14.8.2011.

Todettiin, että hallitus on myöntänyt 250 €:n apurahan Jani Leinoselle (s. 1987) diplomi-insinöörin tutkintoa varten Oulun yliopistossa ja Jussi Leinoselle (s. 1983) lääketieteen tohtorin tutkintoa varten Tampereen yliopistossa. Apurahoja päätettiin jatkaa.

Kokous vietti hiljaisen hetken pitkäaikaisten sukuseura-aktiivien Seppo ja Eila Räisäsen muistoksi. He menehtyivät tasoristeysonnettomuudessa Laukaassa 13.12.2009.

Rahastonhoitaja Yrjö Leinoselta voi tilata sukuviirejä. Vuonna 2010 myytiin sukuviirejä 1 kpl, (ja 1 kpl lahjoitettiin Lapuan kristilliselle opistolle) hintaan 25 € ja pinssejä 4 kpl, hintaan 4 €.

Kainuun Leinoset 1 kirja julkaistiin 9.12.2004 ja kirja on ollut myytävänä Kainuun kirja- ja paperikaupassa Paltamossa. Kirjaa on myyty 2010 15 kpl. Kainuun Leinoset 2 kirja julkaistiin 5.10.2008 ja kirjaa on 2009 myyty 22 kpl.

Sukuseuran taloudellinen tila on vakaalla pohjalla.

Sukuseuran puheenjohtajaksi eli esimieheksi hallitus valitsi edelleen Tatu Leinosen Oulu, varapuheenjohtajaksi ja arkistonhoitajaksi edelleen Tapio Leinosen Äänekoski, sihteeriksi edelleen Tarja Leinonen-Viinikan ja taloudenhoitajaksi edelleen Yrjö Leinosen Oulu. Toimintakerto-

musvuonna 2010 hallitukseen ovat kuuluneet lisäksi Pekka Honka Oulu, sukulehden toimittaja Martti Häikiö Helsinki, Eija Leinonen Vaasa, Teuvo Leinonen Paltamo, Juhani Leinonen Espoo, Matti Leinonen Matti Vantaa, Mika Hirvonen Jyväskylä ja Liisa Manu Lapua.

Sukulehden verkkotoimittajana on toiminut myös Tuomas Honka Rovaniemi. Sukuseuran nettisivut: www.leinoset.fi. Sukuseuran lehti on ilmestynyt kertomusvuonna kaksi kertaa.

Hallitus on kokoontunut kuluvana vuonna kaksi kertaa.

Tuloslaskelma

	1.1.2010- 31.12.2010	1.1.2009- 31.12.2009
VARSINAINEN TOIMINTA		
Tuotot	3 609,10	5 010,30
Kulut	-11 278,58	-13 426,11
Tuotto-/kulujäämä	-7 669,48	-8 415,81
Varainhankinta	7 130,39	7 772,00
Tuotto-/kulujäämä	-539,09	-643,81
Sijoitus- ja rahoitustoiminta	21,20	31,98
Tuotto-/kulujäämä	-517,89	-611,83
Tilikauden tulos	-517,89	-611,83

Tase

	31.12.2010	1.12.2009
V a s t a a v a a		
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Vaihto-omaisuus		
Valmiit tuotteet/Tavarat	17 413,34	17 343,20
Lyhytaikaiset saamiset	194,35	2 030,32
Rahat ja pankkisaamiset	11 410,80	10 402,73
Vaihtuvat vastaavat yhteensä	29 018,49	29 776,25
Vastaavaa yhteensä	29 018,49	29 776,25
V a s t a t t a v a a		
OMA PÄÄOMA		
Sidotut rahastot yhteensä	10 345,32	10 345,32
Toimintapääoma	2 859,19	2 859,19
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä	14 349,38	14 961,21
Tilikauden yli-/alijäämä	-517,89	-611,83
Oma pääoma yhteensä	27 036,00	27 553,89
VIERAS PÄÄOMA		
Lyhytaikaiset velat yhteensä	1 982,49	2 222,36
Vastattavaa yhteensä	29 018,49	29 776,25

Leinosten asuinpaikkoja

Paikannimien etymologiaa

Meitä Leinosia on asunut idässä Karjalassa ja Inkerissa, lännessä suuressa Amerikassa, pohjoisessa aina Petsamossa ja Kalastajasaarennolla asti ja etelässä aina Australiassa. Kotimaassa joillakin seuduilla Leinosia on ollut paljon enemmän kuin toisilla, kuten mm. Savossa ja Kainuussa. Seuraavassa tarkastelen eräiden merkittävien Leinos-paikkakuntien ja seutujen nimistöä.

Esitykseni pohjautuu pääosin vuonna 2007 julkaistuun teokseen *Suomalainen paikannimikirja*. Omaa kirjahyllyäni olen tutkinut myös ja lukuisia nettitiedostoja. Yleisesti voidaan todeta, että suurelta osin paikannimien merkitystä ja taustaa ei tunneta, mikä antaa paljon tilaa ns. kansan-etymologialle. Lopuistakin nimistä suuren osan merkitys on otaksumien ja arvailujen varassa.

Juva, joka on Leinosten lähtöalueita Savossa niin Kainuun kuin Keski-Suomenkin suuntaan, sisältää sanan juka, joka tarkoittaa putousta, koskipaikkaa ja pientä jokea. Nimenantajana kyseessä lienee Polvijoki.

Visulahti eli Vesulahti Mikkelin lähellä oli myös Leinosten lähtöalueita. Nimen juurten arvellaan olevan saamenkielessä ja voivan nousta tiheikköä tai tiheää metsikköä tarkoittavasta sanasta.

Mikkeli on myöhäinen nimi, vasta 1600-luvulta peräisin ja arkkienkeli Mikaelista nimensä saanut. Alueella sijaitsi Savilahden vanha suurpitäjä, jonka Ruotsi sai Jääsken ja Äyräpään ohella Venäjältä Pähkinäsaaren rauhassa vuonna 1323. Tästä Savilahdesta, joka virheellisesti käännettiin ruotsiksi muotoon Savolax, sai koko muodostuva Savon maakunta nimensä. Yhden Saimaan lahden savinen pohjukka antoi näin nimen koko alueelle ja tulevalle maakunnalle ja heimolle. Tällä joukolla on paljon savolaisjuuria. Miltä meidän piällymies-mentaliteetilleme kuulostaisi nimitys savilaiset?!

Viipuri on eräiden tutkijoiden mukaan Leinosten tulosuunta Savoan ja vielä vanhemmat juuret

jossakin Pohjois-Saksassa (esim. Hannele Wirilander). Viipuri on ikivanha idän ja lännen välinen kauppapaikka Vuoksen läntisessä suuhaarassa. Sinne perustettiin 1300-luvulla linna ja sitten myös kaupunki. Paikalla oli ollut viikinkien vanha linnoitettu uhripaikka, ehkä Monrepos'n tienoilla. Vi tarkoittaaakin uhripaikkaa - asiasta on maininta eräässä uplantilaisessa riimukivessä – ja borg linnaa.

Kainuu on lukumääräisesti laskien ollut jo pitkään Leinosten vahvinta aluetta. Nimi on peräisin kenties jo tuhannen vuoden takaa ja toistuu seitsemässä Kainuun paikannimessä muodossa Kainua. Uusimman tulkinnan mukaan nimistöntutkijat jäljittävät nimen kanta-skandinaaviseen sanaan gainuz ja Suomessa 200-luvulle Lounais-Suomeen. Sillä on tarkoitettu aukkoa ja kitaa ja sanaa on käytetty mm. nuotta- ja rekitermeinä. Maastossa se on tullut tarkoittamaan kulkuaukkoa, esim. jokia pitkin. Venäläiset kutsuivat Perämerta jo 1300-luvulla nimellä Kaino more eli Kajano more ja Pohjanmaata nimellä Kajanskaja Zemlja. Nimen venäjänkielisessä muodossa on siis myös Kajaanin nimen tausta, ensin linnan, sitten kaupungin.

Vanhin asiakirjatieto Kainuun Kainu-nimistä on vuoden 1570 kymmenysluettelossa Kainoniemen suu, jolla on tarkoitettu Paltamon Kiehimänsuuta. Kiehimänsuu on saanut nimensä verbistä kiehiä, joka tarkoittaa kiertämistä ja kierimistä. Nimi liitetään jokisuun kovan virran pyöriviin häränsilmiin.

Paltamon nimen olin aina luullut tulevan tervaveneistä. Tässä merkityksessä sanan tuntee myös *Nykysuomen sanakirja*. Myös Paltamon vaakunassa on kolme mustaa tervavenettä kultaisessa kentässä. Myös Kianto kirjoittaa paltamoista, jotka laskivat Oulujokea alas. Suomalainen paikannimikirja ei edes mainitse tällaista taustaa paikkakunnan nimelle, vaan katsoo sanan tulevan mm. Lönnrotin sanakirjassaan esittämästä sanasta palta, palte, joka

tarkoittaa rinnettä, siis ilmeisesti Paltaniemen korkeaa rantatörmää. Tähän merkitykseen liittyy myös Paltamon seurakunnan kotisivuilla. Ehkäpä paltamo tervaveneen nimenä onkin peräisin paikkakunnan nimestä!

Kainuun asutusliike alkoi toden teolla 1550-luvulla, kun Kustaa Vaasa lupasi kolmen vuoden verovapauden Savon talonpojille, jotka muuttavat asumaan Oulujärven erämaihin. Silloin sinne muuttivat myös ensimmäiset Leinoset. Oulu on luontonimiä. Sen kanssa samaan ryhmään kuuluu puolensataa nimeä Oulujärven, Päijänteen, Saimaan ja Pielisen rajaamalla alueella.

Oulu tarkoittaa alkuaan tulvavettä. Joki ja kaupunki ovat saaneet nimensä järvestä. Oulu järven nimenä mainitaan jo vuonna 1327. Kaupunki perustettiin Limingan pitäjän maille vasta vuonna 1605.

Kivesjärvi lienee saanut nimensä kivikkoisuudesta. On tosin viitattu myös tuoheen käärittyihin kivisiin verkonpainoihin. Melalahden nimensä on sana mela. Perimätiedon mukaan Melalahti on saanut nimensä uudisasukkaista, jotka päättivät mennä sinne ”minne mela vie”. (Hietämäki, s. 195, Romppainen). Selitys kuulostaa minusta epäilyttävältä, mutta parempaakaan ei taida olla.

Mieslahden nimi viitanee paikannimenä jonkun ”miehen lahteen”, jossa on muinoin harjoitettu eränkävintä, sanoo Hannu Romppainen, Mieslahden kyläkirjan tekijä.

Uuran kylän nimi tulee sanoista uuras, uuro tai uru, jotka tarkoittavat veden uurtamaa maastoa, notkelmaa tai uomaa. Kartoista selviääkin, että Uura sijaitsee paikalla, jossa Kiehimänjoki on uurtanut uoman Oulujärveen. Uura -nimisiä paikkoja on muuallakin Suomessa (Romppainen).

Kajaanin puolen keskeisiä Leinos-kyliä ovat Jormua, Mainua, Murtomäki, Vuottolahti, Säräisniemen taas Jaalanka, Veneheitto, Manamansalo, Oterma, Vuolijoki ja Saaresmäki.

Jormuan taustalta löytyy vanha karjalainen miehennimi Jorma.

Mainuan arvellaan viittaavan mainioihin vehmisiin maihin muuten karulla seudulla.

Murtomäki saattaa viitata kaadettuun murrkoon, jota ei vielä ole kaskettu. Vuottolahden taustalta löytyy kenties saamelaisperäiset ilma-

ukset vuottaa, vuottua, jotka liittyvät jälkiin ja seuraamiseen.

Säräisniemen nimen taustalta tutkijat uumoilevat verbiä säräjää, tärisee, vapisee, joka voisi viitata niemen vyöryvään rantapenkereeseen; en tiedä uskoisiko!

Jaalankaa tutkijat pitävät selvänä: se tulee karjalankielen sanasta joala, joka tarkoittaa sulaa kohtaa jäässä ja viittaa lahden suun varhain aukeavaan sulaan, joka on mainio kalapaikka. Taustalta löytyy saamen viiltämistä ja avaamista tarkoittava verbi □ällit.

Vaala on – yllättävää kyllä – Jaalangan lisäksi ainoa selvästi saamenkieleen pohjautuva suurehkon paikan nimi Kainuussa. Se tarkoittaa väylää järvessä tai joessa ja järven virtaista syvännettä.

Veneheitto on kylä Säräisniemellä, nykyisessä Vaalassa. Se sijaitsee kahden vesistön, Siikajoen ja Oulujärven välissä. Siikajoen sivuhaara Neittävänojokea noustiin niin pitkälle kuin päästiin ja veneet heitettiin eli jätettiin odottamaan paluuta. Jalkamatkan takana odottivat toiset veneet, joilla jatkettiin Manamansalon kirkkoon. Sitä ennen rannikon talonpojat toimivat samoin hauenpyyntimatkoillaan Oulujärvelle (ks. myös Encykl. Vaal, s. 778). Paikalliset ovat kyllä selittäneet nimen niinkin, että siinä veneet vedettiin eli heitettiin, ehkä teloja apuna käyttäen, vesistöstä toiseen. Mene ja tiedä!

Manamansalon kielentutkijat katsovat saaneen nimensä sanasta mana ja saaren olleen paikka, johon muinaiset eränkävijät hautasivat vainajiaan. Sinnehän sitten rakennettiin Oulujärven ensimmäinen kirkko vuonna 1559, jonka vihollinen hävitti ns. pitkänvihan aikana vuonna 1580. Kirkon kello muuten löytyi rajojen avauduttua Solovetskin luostarista.

Oterman kylän nimelle ei ole löydetty luotettavaa taustaa. Mahdollista on, että se olisi lähtöisin sanasta ota, jolla on tarkoitettu piikkiä ja luonnonheinää. (Encycl. Vaal., s. 540)

Otanmäki taas johdetaan murteellisesta sanasta ohta, joka on tarkoittanut paitsi otsaa myös avokalliota. Vuolijoen nimi voi olla peräisin vuolteesta, virtaisasta kohdasta joessa.

Saaresmäki eli Saarismäki on saanut nimensä Saarisjärvestä, jossa on yksi iso ja muu-

tamia pienempiä saaria.

On aika jättää Savo ja Kainuu ja katsoa muutamia muita Leinosten asuma-alueita.

Kiihtelysvaara, jossa viimeistään 1600-luvulta kasvoi merkittävä Leinosten sukuhaara, on saanut nimensä varmaan hyvistä oravamaista, sillä sana kiihtelys tarkoittaa oravannahkojen mittayksikköä, joka eri aikoina on tarkoittanut 20, 25 tai 40 oravannahkaa.

Kiteen nimen kielentutkijat pohjaavat karjalan ja itämurteiden adjektiivin kiteä eli kittee, joka on tarkoittanut mm. nihkeää, esim. keliä ja hidasta liikkumista. Mahdollisena selityspohjana he esittävät Kiteenjoen verkkaisen juoksun.

Rajantakaisen Karjalan Leinos-paikkakunnat jätän nyt käsittelemättä.

Laukaaseen Leinosia tuli jo 1500-luvulla. Sen nimeä koskeva artikkeli on niin monipolvinen ja monia jossitteluja sisältävä, että totean vain tutkijoiden pitävän sitä vanhaan vesistötermiin pohjautuvana.

Pielisjärvi eli **Pielinen** on luultavasti saanut nimensä sanasta pieli, joka tarkoittaa esim. ikkunapieltä mutta kuvaannollisesti myös syrjässä tai laidalla olevaa. Mahdollista on, että nimen antoivat Laatokan rannan karjalaiset, joista katsoen järvi oli syrjässä.

Tervola perustettiin alun perin Kemiin kuuluvaksi Lapinniemen kappeliseurakunnaksi 1600-luvulla. Tervola-nimen se on saanut savolaisista Tervosista, joita muutti paikkakunnalle jo 1500-luvulla.

Kuusamon osalta *Suomalainen paikannimikirja* viittaa Kuusa-alkuisiin nimiin, joita on etenkin Kaakkois-Suomessa ja Päijänteen ympärillä. Niiden taustalla nähdään kuusta tarkoittava kuusa tai kuusas-sana. Karjalan kielessä pieni kuusi on kuusahaine. Kuusamon uskotaan saaneen nimensä Vienan karjalaisilta.

Karttula on saanut tietysti nimensä Karttuisista.

Ylihärmä. Myöhemmän Yli- ja Alahärmän käsittänyt seurakunta sai Härmä-nimen vuonna 1690. Sitä ennen aluetta oli kutsuttu nimellä Naarasluoma. Härmä on alun perin sukunimi. Alueella asui Härmä-nimisiä ihmisiä jo 1500-luvun alkupuolella, luultavasti Varsinais-Suomesta tulleina. Sukunimen taustalla on yläsaksalainen

ristimänimi Herman.

Lapuan nimen synnystä on ainakin kaksi tulkintaa. Tässä suomenkielisessä muodossa se esiintyy ensi kerran vuonna 1600, mutta vanhin tieto erilaisia muotoja sisältävästä nimiryppästä on jo vuodelta 1375. Jonkun tutkijan mielestä Lapuan nimi viittaa lappalaisiin, toisen mielestä se on saanut nimensä jokisuulla sijainneesta Leppo-nimisestä kylästä eri vaiheiden kautta.

Meistä saattaa tuntua oudolta, että nimien alkuperää ei useinkaan tunneta, vaikka niitä on tutkittu kauan ja perusteellisesti. Muistetaan vain, me Leinoset, että oman sukunimemmekin synty on erittäin epävarma ja että sama koskee myös Suomeamme nimeä.

Suomen nimen synnystä on muuten esitetty uusi, kiinnostava teoria: nimen taustalla arvelaan varsin vahvoin perustein olevan ikivanha indoeurooppalainen ihmistä tarkoittava sana *□oma, jonka varhaiskantasuomalaiset olisivat omaksuneet heihin sulautuneilta indoeurooppalaisen vasarakirveskansan jäseniltä ja ottaneet sen itseään tarkoittavaksi nimitykseksi. Äännekehitys olisi johtanut muotoon *s□mi -> suomi ja siitä sitten myös heidän asumaansa maata tarkoittavaksi, ensin Varsinais-Suomen, sitten koko maamme.

TAPIO LEINONEN
Sukukokous Lapua 15.8.2010

Lähteitä

Suomalainen paikannimikirja. Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen julkaisuja 146, Jyväskylä 2007.

Vaala – Oulujärven pitäjä. Encyclopedia Vaalaensis – pitäjätietosanakirja, Oulu 2000.

Keränen Jorma, Kainuun asuttaminen, II painos, Jyväskylä 1984. (erit. s 52-53)

Keränen Jorma, Paltamon seurakunnan historia, Kiuruvesi 1977.

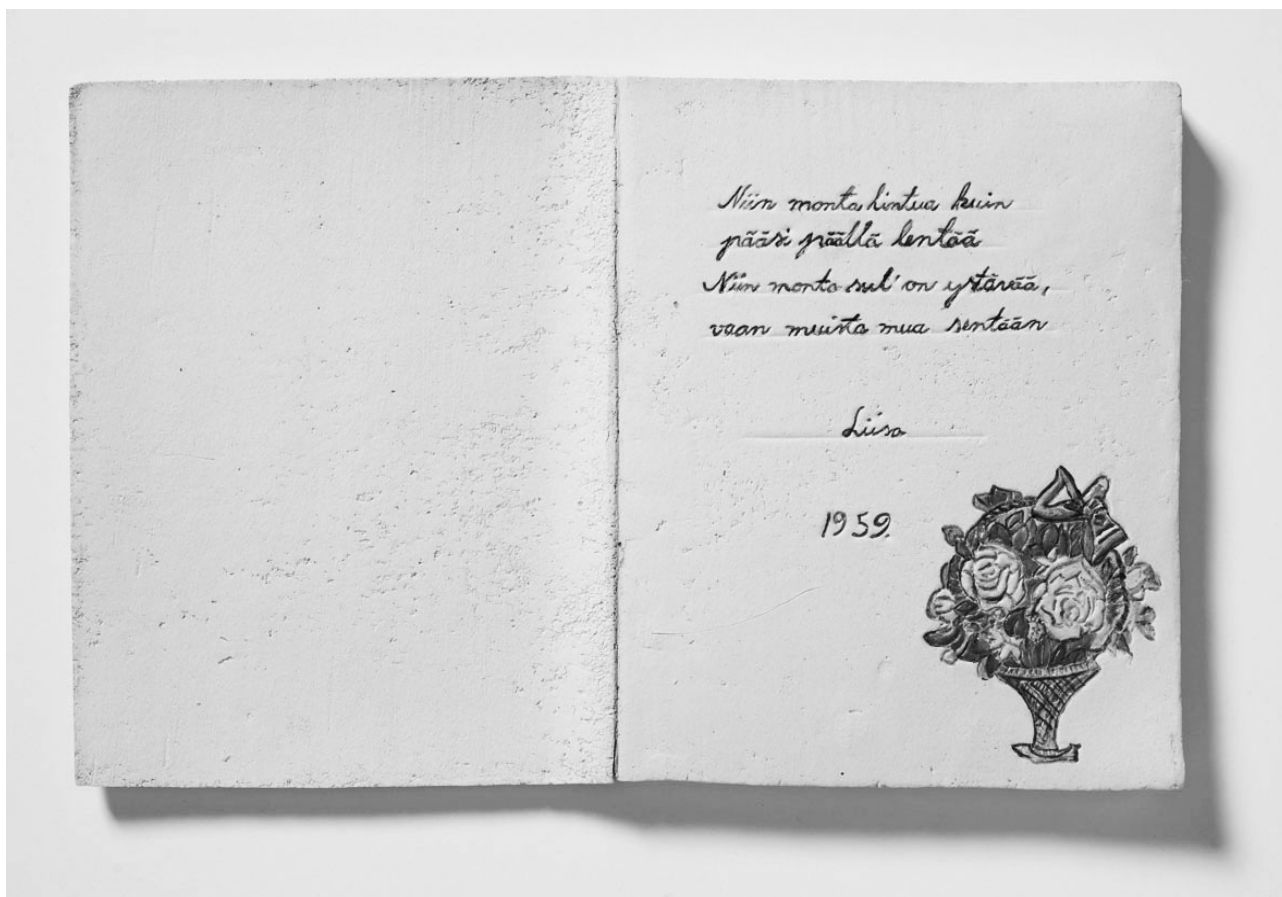
Romppainen Hannu, Muistojen Mieslahti. Kylä ja sen asukkaat Oulujärven rannalla, Jyväskylä 2007. (erit. s. 19)

www.wikipedia.org/wiki/Savilahti

www.katajala.net/keskiaika/suomi/kaupungit.html

- <http://213.143.184.82/kirjasto/kotiseutuaineistoa/mustonen/oskar2.pdf> (Y. Koskinen)

Keramiikkataiteilija Outi Leinonen



Olen tosiaan Leinosia, isäni oli Pentti Leinonen ja hänen isänsä Jalmari Leinonen, molemmat Kuopiosta. Olin juuri Kuopiossa tapaamassa tätiäni Oilia – ainoa elossa olevaa Pentin sisarta.

Jalmari Leinonen (1887-1933) oli konttoripäällikkönä Saastamoisella Kuopiossa. Hänen puolisonsa oli Laura (os. Ilén, 1892-1969). Lapsia oli neljä: Sirkka (1917-1982), Pentti (1920-1967), Oili (1924-) ja Eeva (1929-2004). Pentin sisaret olivat opettajia, naimattomia ja lapsettomia.

Isäni Pentti Leinosen puoliso oli Eila Leinonen (äitini, os. Hiltunen, 1925- , asuu Helsingissä). Heillä on kolme lasta, joista olen vanhin, syntynyt 1950.

Olen keraamikko, valmistunut Taideteollisesta korkeakoulusta 1975. Äsken päättyneessä näyttelyssä Laterna Magicassa (Meidän jälkeemme)

oli mukana sekä uusia että aikaisempia töitani, mm. isäni hattu, solmio, lompakko, partakone sekä filmikeloja – kaikki keramiikkaa. Isäni oli metsänhoitaja, ja filmikeloista tehdyillä teoksilla oli niiden sisältämien elokuvien nimet: Puu kasvaa siemenestä ja Hyvä siemen! Nämä työt olivat ensi kertaa esillä näyttelyssäni Mitä menneistä Helsingissä 1997. Muutama kuva ohessa, niitä on myös kotisivullani, ja muutamista on tehty postikortteja. Ylioppilaslakin mallina on ollut isäni lakki vuodelta 1939.

Tätini Oili on Leinosten sukuseuran jäsen ja ollut mukana kokouksissakin. Itse en koskaan ole tullut liittyneeksi, varmaan pitäisi!

Tarkemmat tiedot kotisivulta www.kolumbus.fi/vuorinen.leinonen/

Tuhti tietopaketti tervasta



Oiva Turpeinen: Mustan kullan maa. Tervan matka maailmalle. Oy Amanita Ltd., 2010. 199 sivua.

Terva on ollut merkittävä osa suomalaista elämänmuotoa jo vuosisatojen ajan. Tervan merkitys väheni kuitenkin 1900-luvun alussa, jolloin sen kysyntä lopahti. Tervaa ei tarvittu enää samassa määrin kuin aikaisemmin. Siitä huolimatta useimmat suomalaiset tuntevat tervan, jollei muusta, niin ainakin tuoksusta.

Oiva Turpeisen teos on ensimmäinen tervakultuuria kokonaisvaltaisesti käsittelevä tietoteos Suomessa.

Turpeisen mukaan tervan historia ulottuu aina muinaiseen Egyptiin, jossa tervaa käytettiin mm. mummioiden käsittelyssä. Suomessa tervanpoltto alkoi jo keskiajalla, ja 1600-luvulla Suomi nousi

Euroopan tärkeimmäksi tervanpolttoalueeksi. 1640-luvun alkupuolella täältä vietiin ulkomaille vuosittain noin 70 000 tynnyriä.

Tärkeimmät tervanpolttoalueet sijaitsivat Saimaan vesistön varrella ja Pohjanmaalla. Viipurista tuli tuolloin tärkeä tervan vientisatama. Kun Suomen itäosat liitettiin Venäjään Uudenkaupungin rauhassa 1721 ja Turun rauhassa 1743, tervanpoltto keskittyi entistä enemmän Pohjanmaalle.

1800-luvulla tervanpolton raja siirtyi voimalisesta Kainuuseen, jossa vielä oli jäljellä kirveen koskemattomia metsiä.

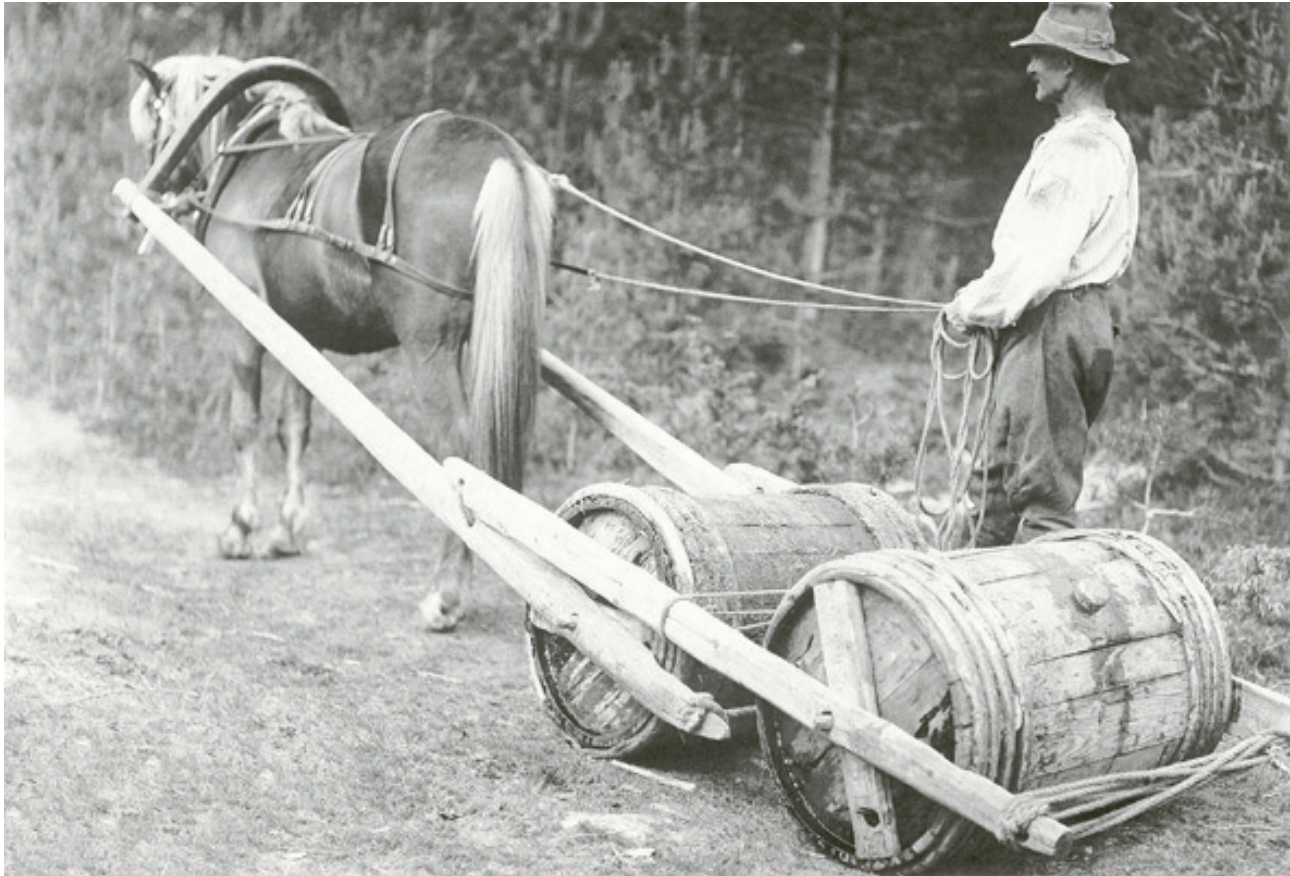
Kainuulaissyntyinen Turpeinen tuntee tervanpolton ja -kuljetuksen vaiheet ja alan terminologian erinomaisesti. Elinkeinojen teknologia kehittyi vuosisatojen saatossa niin monimutkaiseksi, että vain ammattimiehet tunsivat polton niksit yksityiskohtaisesti.

Kainuussa tervanpoltosta vastannutta hautamestaria on kutsuttu lotnikaksi. Termi tulee venäjän kielen sanasta plotnik, joka tarkoittaa kirvesmiestä. Vaikka kirjoittajalla on alan ammattitermit hyvin hallussa, itse terva-sanana etymologia jää kuitenkin ruotimatta. Terva kuulostaa supisuomalaiselta, mutta se on kuitenkin lainasana, jonka juuret näyttävät ulottuvan hyvin kauas menneisyyteen. Muinaisintiaassa sana oli muodossa d \square ru, joka tarkoitti puuta. Muinaisgermaaneilla sana oli muodossa dervo, joka tarkoitti havupuusta saatavaa mustaa nestettä. Liettuassa derva tarkoitti taas pihkaista puuta, tervasta. Ilmeistä onkin, että sana terva on tullut kieleemme juuri Baltiasta.

Useat tervanpolttoon liittyvät sanat ovat kotiutuneet kieleemme venäjämästä, kuten monet muutkin metsätöihin liittyvät työtermit.

Työvaiheet

Teoksessa ruoditaan seikkaperäisesti kaikki tervanpolton eri työvaiheet, jotka aikoinaan vaativat monta hikipisaraa Kainuun tervatalonpojilta. Koko valmistusprosessi puiden koloamisesta tervatynnyreiden soutamiseen Oulun



Tervatynnyrissä on kahdeksan vannetta, neljä kummassakin päässä. Tynnyrin on oltava vahvaa tekoa. Sen matka haudalta maailmalle alkoi hevosen vetäminä palkkuina, joissa tynnyri näytteli keskeistä osaa.

tervahaminaan vei jopa viisi vuotta.

Tervatynnyreiden valmistaminenkin vaati runsaasti kädentaitoa. Tynnyreiden tuli olla yhden Rostockin mitan kokoisia eli valmiin tynnyrin tuli vetää 48 kannua eli 125 litraa tervaa. Valmiit tynnyrit piti vielä kruunata. Tehtävää hoiti valantehnyt kruunaaja eli ruunali, joka kierteli pitäjien tervahaidoilla kruunausrautoineen. Niillä hän poltti valmiiseen tynnyriin kruunun kuvan ja kruunaajan numeron.

Täydet tervatynnyrit kuljetettiin sitten hevosen vetämien palkkuiden avulla järven tai joen rantaan, jossa tynnyrit siirrettiin paltamoihin eli kainuulaisiin tervaveneisiin. Niiden valmistus aloitettiin Paltamon emäpitäjässä jo 1600-luvulla.

Seudulla kehittyi oikea veneiden tekijöiden ammattikunta, joka osasi valmistaa Kainuun ja Oulujoen koskiin sopivia sutjakkaita veneitä. Niiden pituus vaihteli 13 metristä 15 metriin. Suurimpiin tervaveneisiin mahtui jopa 28 tynnyriä korven

mustaa kultaa. Tervalastin kokonaispainoksi saattoi tulla näin jopa yli 4200 kiloa.

Tervasta ja tervakaupasta tuli varsinkin 1800-luvun suurina nälkä- ja pulavuosina kainuulaisille tärkeä elinkeino, jonka avulla selvittiin nälän kurimuksesta. Tervakauppa tutustutti seudun tervatalonpojat rahatalouteen, sillä tervasta saaduilla rahoilla voitiin hankkia Nälkämaan mökkeihin suolaa, keittovälineitä, viinaa, taskunauriita ja muita enemmän tai vähemmän tärkeitä tarve-esineitä.

Valitettavasti kaikki eivät osanneet käyttää markkojaan oikein ja velkaantuivat kaulaansa myöten Oulun rahanahneille tervaporvareille. Myös tätä puolta teoksessa käsitellään, mutta aihetta olisi voinut ruotia laajemminkin, sillä Bergbohmin, Snellmanin ja monien muiden tervaporvarien arkistoissa säilytettävät tervavelallisten luettelot antavat varsin lohduttoman kuvan tervatalonpoikien ahdingosta 1800-lu-

vulla.

Monet ylämaiden pihkakourat ottivat Oulun höyleiltä tervakauppiailta suuria ennakkomaksuja tervoistaan ja saivat monen vuoden raadanastaan vain velkaa velan päälle. Niinpä monilta menivät maksujen selvittelyssä lopulta maat ja mannut. Sanonnalla 'veloissa kuin tervanvetäjä' oli hyvin konkreettinen merkitys Kainuussa. Ilmaus tarkoitti seutukunnan puheenparressa perinpohjaista taloudellista epäonnistumista, josta ei ollut nousun mahdollisuutta. Käytännössä velkakurimukseen pudonnut joutui perhekuntineen mieron tielle.

Metsänhoito

Professori Oiva Turpeinen käsittelee teoksessaan tervanpolttoa myös metsänhoidon näkökulmasta ja päättyy samaan tulokseen kuin aikaisemmatkin tutkijat: vaikka tervanpoltto toi kainuulaisille tuloja ja jonkin verran vaurautta, oli se samalla melkoista metsien haaskausta, jossa talonpojat melko huolettomasti kolosivat tarpeisiinsa myös kruunun metsiä.

Tervankuljetus työllisti 1800-luvun lopulla kesäisin satoja rajaseudun talonpoikia, jotka soutaa kitkuttivat tervojaan Kiannalta tai Kuhmoniementä Oulujärvelle, järven poikki Vaalan kurkkuun ja sieltä monikoskisen Oulujoen kautta Oulun tervahaminaan. Hyvällä myötäisellä Oulujärven Ärjänselällä saattoi nähdä kymmenittäin valkopurjeisia tervahanhia, jotka viilettivät tervalasteineen kohti Vaalaa. Mutta jos tuulet olivat vastaisia, tervatalonpojat saattoivat joutua päiväkausia odottamaan tuulen tyyntymistä saarissa ja niemissä. Monet uimataidottomat hukkuivatkin Oulujärven lakkapäälaineissa.

Kirjoittaja on löytänyt monia mielenkiintoisia aikalaiskuvauksia tervansoutajien mielialoista. Soutua ovat myös kaunokirjailijat käsitelleet, tunnetuin lienee Teuvo Pakkalan nuoruudenromaani *Oulua soutamassa*, joka kaunokirjallisista lähtökohdistaan huolimatta on hyvin tarkka aikalaiskuvaus tervansoudusta ja sen vaikeuksista.

Tervankuljetus pakotti kruunun kunnostamaan myös Ylämaiden jokireittejä, rakentamaan mm.

Kajaanin Ämmäkoskeen ja Koivukoskeen sulkuja ja järjestämään vuolaimpiin koskipaikoihin myös laskumiehiä.

Rautatien valmistuminen Kajaaniin vuonna 1904 kohensi huomattavasti kainuulaisten tervatalonpoikien asemaa. He eivät olleet enää Oulun tervaporvareiden penninkien armoilla vaan saattoivat myydä tervansa Etelä-Suomen satamiin ja saada työstään aikaisempaa paremman korvauksen. Rautatieyhteys heikensi samalla merkittävästi Oulun tervakauppiaiden tuottoja ja vaikutti siihen, että moni joutui vähitellen luopumaan entisestä hyvin tuottoisasta elinkeinostaan.

Lopullisesti värikäs tervakulttuuri painui mailleen ensimmäisen maailmansodan tietämillä, jolloin maailman merillä liikennöivät laivat muuttuivat puurunkoisista teräsrunkoisiksi. Tervaa ei tarvittu enää entiseen tapaan puun suojauksessa kuin aikaisemmin. Tosin tervaa valmistettiin kuitenkin vielä senkin jälkeen lähinnä lääkinällisiin tarpeisiin. Tätä puolta teoksessa ei kuitenkaan juuri käsitellä.

Tervakulttuuri löi pitkäaikaisen leiman kainuulaiseen elämänmuotoon ja mentaliteettiin. Se synnytti Kainuussa väkevän oululaisia kohtaan ilmenevän kielteisen asenteen, jopa vihamielisyyden, joka on säilynyt maakunnassa näihin päiviin asti. Tämä tervakulttuurin jäätteenä ilmenevä antagonismi on näkynyt erityisen selvästi Sotkamon Jymyn ja Oulun Lipon välisessä pesäpallo-ottelussa, jossa kainuulaisyö on huutanut munaskuistaan kumpuavasti 'kuolee, kuolee'.

Professori Oiva Turpeinen on luonut tähän mennessä kattavimman tervanpolttoa ja -kuljetusta käsittelevän kokonaisesityksen, joka perustuu laajaan ja monipuoliseen lähdeaineistoon. Asiantuntevaa tekstiä ryydittää monipuolinen kuvitus, josta on annettava tunnustus kirjan kuvatoimittajalle Kai Linnilälle.

REIJO HEIKKINEN

KT, VTL, FM, dosentti, Oulun yliopisto / Kajaanin opettajankoulutusyksikkö. Arvostelu on julkaistu Agricolan tietoverkossa 13.12.2010



“Merikartta ja kuvaus pohjoisista maista sekä niissä olevista ihmeellisistä asioista, mitä suurimmalla huolellisuudella valmistettu Herran vuonna 1539”. Olaf Magnuksen Venetsiassa painettua karttaa on sen ensimmäisten sanojen mukaan kutsuttu Carta Marinaksi, vaikka se ei ole varsinaisesti merikartta. Siitä on myöhemmin tehty väritetty laitos. Pohjola sai tässä kartassa ensimmäisen kerran tunnistettavan hahmonsaa. Kartan tekoa edelsi 12 vuoden kenttätyö ja aineiston keruu.

Kalle Honka heinärenkinä

Honka-haaran muisteluksia IV

Hongan sukuhaara liittyy laajaan Leinosen sukuun Kivesjärven Leinola n:o 7 kautta.

Leinolassa syntynyt Pekka Pekanpoika Leinonen (1789-1864) muutti Säräisniemen kautta Tyrnävälle ja vaihtoi sukunimensä talon mukaan Rapuskaksi. Hänen poikansa Matti Rapuska (1824-1906) muutti Temmekselle ja vaihtoi nimensä Hongaksi myös talon mukaan.

Matti Hongan pojanpoika Kalle Honka (1887-1964) työskenteli renkinä 1900-luvun alussa eräässä temmesläisessä talossa. Seuraavassa hän muistelee heinäntekoon liittyviä asioita. Myöhemmin Kalle Honka oli Temmeksen kyläpoliisi ja Jokelan talon isäntä. Haastattelun teki vuonna 1962 Lauri Honka.

Heinäntekoa varten jo aikaisin keväällä seppä kävi talossa vasaroineen ja pihteineen. Hän kallitti talon vikatteet ja teki muut mahdolliset korjuutyöt. Vanhaisäntä talossa oli jo kevätkauden korjannut haravia, tehnyt uusia ja laittanut moitteettomaan tervaan nuo haravan lavat. Samaan aikaan, kun näitä valmisteluja tehtiin, rengit hoitivat kesantoasiat. Kynnettiin kesäkynntö, ja korjattiin kesanto-ojat. Käytettiin vanhaa kolmijakoviljelystä, eli sama määrä oli ohraa, ruista ja kesantoa.

Isäntä kävi kaupunkireissulla hakemassa niittysilakat ja liippakivet. Kuusamolaista liippakiveä pidettiin parhaimpana siihen aikaan. Leilit vietiin läheisen kosken rantaan turpoamaan, jonka jälkeen ne pestiin ja puhdistettiin. Heinäntekoa edeltävänä iltana vikatteet sidottiin varsiin.

Silloin vanhaan aikaan vuosisadan vaihteessa ja jälkeenkin noustiin neljältä ylös ja juotiin aamukahvi ja syötiin ns. pikkueine. Silloin oli voitaleipää, piimää ja silakkaa siinä sitten syötävänä. Tämän jälkeen lähdettiin niitylle. Ensimmäinen niitty oli niin kaukana, että se meni kaksi tuntia kävellessä. Sillä, joka oli niinkuin isäntärenkinä talossa, oli eväskontti selässä. Piimäleilit oli sitten muilla miesväellä taikka naisilla.

Perillä eväät laskettiin mättäälle. Mitään suojaakaan ei ollut, ei latoa paremmin kuin muutakaan. Kerran niityllä ruvettiin neljään mieheen niittämään, ja tuli kova ukonilma. Se jatkui koko päivän se ukonilma. Niitettiin vain, ja tulta iski. Näytti, että vikatekin iskee tulta, mutta niin saatiin se niittylohko sille päivälle niitetyksi.

Niityllä syötiin eine, joka oli kello yhdeksän. Eineeksi oli roppavoita, silakkaa ja piimää. Puolinen, niin kuin se sanottiin siihen aikaan kansan kielellä, syötiin kello kahden aikana. Tähän ei sitten ollut muuta kuin silakkaa, leipää ja piimää. Ei ollut enää sitä voita tai roppaa. Tällaisena se ruokakomento pysyi sitten. Ei siihen tullut muutosta koko kesän aikana. Kello kuusi lähdettiin kävelemään takaisin ja kotona oltiin kello kahdeksan.

Siellä odotti sitten kyllä vankka illallinen. Saattoi olla palvalihavelliä, voimakasta ruokaa. Sitä sai sitten syödä mahamäärällä. Sitä ei pihistetty ollenkaan. Suuret puukupit oli, ja kaksi miestä söi aina yhdestä kupista. Iso tooppiimää oli kahdelle miehelle siinä. Kaksi miestä ryyppäsi aina yhdestä tuopista.

Kun oli syöty, oli saunakin valmiina. Yhden palvelijan piti sitten vuorollaan kantaa saunavesiä ja olla viskaamassa, kun me työmiehet olimme saunassa, samoin isäntä. Vanha isäntä oli vielä tarkka oven kiinni pidostakin. Hän saattoi sanoa tuolle saunapiikalle, että ”ovi kiinni, ettei tule sääskiä”.

Kylvyn jälkeen istuttiin ojan penkalla ja kuivailtiin niin, että viimeinenkin vastan lehti tipahti selästä pois. Ja sitten nuo hikiset vaatteet, jotka olivat olleet saunan orrella kylpyajan. Ne oli siellä niinkuin vähän kuivahtaneetkin ja niihin oli tullut mukava savun haju. Ne vedettiin päälle ja sitten luhtiin nukkumaan. Sitten ei valvottu enää. Ei ollut minkäänlaisia ajanvietteitä sitten, eikä tullut mieleenkään että semmosia. Kun seuraava päivä valkeni, työ oli aina samanlaista.



Kalle ja Veikko Honka ohranleikkuussa Temmeksen pappilassa vuonna 1960.



Jokelan väkeä heinätauolla Temmeksen pappilassa vuonna 1959. Vasemmalta: Kalle ja Ilkka Honka, Antti Puhakka. Kahvia kaataa Juhani Honka.

Sukuseuran apurahan saajat



Leea Jämsä

Olen 24-vuotias hyvinkääläinen. Perheeseeni kuuluu äidin ja isän lisäksi kolme pikkuveljeä ja yksi pikkusisko. Myös isovanhemmat ovat minulle hyvin tärkeitä. Leinosten sukuun kuulun mummini Raili Kukkosen (os. Leinonen) kautta. Raili Leinonen s.24.6.1930 Jyväskylässä ja kuuluu Laukaan Leinosiin.

Valmistuin ylioppilaaksi vuonna 2005 Hyvinkään yhteiskoulun lukiosta. Sen jälkeen olin kouluavustajana ala-asteella Hyvinkään Martin koulussa yhden lukukauden. Valmistuin 20.12.2010 sosionomiksi (AMK) Tikkurilan Laureasta.

Päysin perhekotiin ohjaajaksi Hyvinkäälle. Työ on iltapainotteista ja päivisin jää aikaa opiskelulle.

Minua ovat aina kiinnostaneet vieraat kielet ja tulen täydentämään opintojani Helsingin yliopistossa ruotsin kielessä. Leinosten sukuseuran apurahan tullen käyttämään matkakulujen katta-



miseen, sillä matkustamisesta välillä Hyvinkää-Helsinki tulee kustannuksia.

Vapaa-ajalla liikunta on minulle tärkeää ja harrastan aktiivisesti show-tanssia, lenkkeilyä ja käyn kuntosalilla. Harrastin joukkuevoimistelua kilpatasolla useamman vuoden ajan. Olen myös valmentanut voimistelujoukkueita ja ohjannut tanssitunteja.

Haluan kiittää Leinosen sukuseuran apurahasta.

Tuomas Komulainen

Olen 23-vuotias ja opiskelen Oulun yliopistossa kolmatta vuotta pääaineenani yleinen historia. Innostuin historiasta ja yleisemmin yhteiskunnallisista aiheista ja ilmiöistä lukion alussa, jolloin huomasin historian ja muiden humanististen aineiden olevan minulle luonnollinen mielenkiinnon kohde. Niinpä ahminkin em. aineiden kurseja ja valmistin siten itseäni

lukionjälkeisiin pääsykokeisiin.

Aloitin opinnot syksyllä 2008 ja olen viihtynyt niissä erittäin hyvin. Historian lisäksi olen opiskellut valtio-oppia ja elämänskatsomustietoa sivuaineopintoina. Lisäksi olen toiminut tämän vuoden alusta lähtien Oulun yliopiston historianopiskelijain ainejärjestön, Tiima ry:n, hallituksessa. Ainejärjestötyössä paitsi valvotaan Oulun yliopiston historiatieteiden noin 250 historia-aineiden opiskelijoiden etua, niin myös järjestetään tapahtumia vapaa-ajalle ja järjestetään palautepäiviä ja kiinteitä suhteita opiskelijoiden ja henkilökunnan välille. Esimerkiksi maaliskuussa järjestimme Tiima ry:n 45-vuotisjuhlat, joihin kokoontui nykyisiä ja entisiä tiimalaisia. Ainejärjestötyössä olen päässyt tutustumaan uusiin ihmisiin ja se on ollut kaikinensa hyvin antoisaa toimintaa minulle. Olen myös säännöllisesti kirjoitellut juttuja ainejärjestöni lehteen, Praavdaan. Juttuni ovat vaihdelleet paikallishistoriasta urheilukulttuuriin ja yhteiskunnallisista pakinoista elokuva-arvosteluihin.

Itse opiskeluni on tasapainottelua kirjatenttien ja luentokurssien kanssa. Esimerkiksi valtio-opin lähes kaikki opiskeluni tapahtuu kirjatenttien muodossa, joten onkin välissä ollut haaste löytää niihin aikaa kaikkien pakollisten kielikurssien ja muiden luentojen lomassa, mutta onnekseni se on sujunut vaivattomasti. Kaiken kaikkiaan kontaktiopetusta opiskeluissani on melko vähän, keskimäärin 10–15 tuntia viikossa, mutta toisaalta runsas itsenäinen työ sopii minulle ja toisaalta opiskeluni, joissa pitää itse itseään potkia eteenpäin on varmasti etu työelämässä ja muutenkin henkilökohtaisen kasvun kannalta. Siinä mitataan myös motivaatiota ja valmiutta pitää kiinni itse asettamistaan tavoitteista ja aikatauluista. Koen, että opiskeluitteni itsenäisyys sopii luonteelleni. Tykkään tehdä asioita itse enkä välttämättä aina sen yleisimmän tavan kautta.

Jos sitten mennään legendaariseen kysymykseen, että mikä minusta sitten valmistuttuani tulee, niin siihen en voi vielä yksiselitteisesti vastata. Aion suorittaa aineenopettajan pedagogiset opinnot valmistumiseni jälkeen, mutta ensisijaisesti ja osin opettajien surkean työllistymistilanteen takia (lähinnä Pohjois-Suomessa) tähtään virkamiesuralle, koska olisi hienoa työskennellä isojen ja merkityksellisten valtiollisten ja yhteiskunnallisten asioiden parissa. Moni historiaa opiskellut on toki työllistänyt itsensä toimittajanakin, joten sitäkin vaihtoehtoa en ole poissulkenut mielessäni.

Entäpä sitten vapaa-aikani? Osittain vastasin jo kysymykseen, kun kerroin ainejärjestötyöstäni, jonka lasken harrastukseksi. Merkittävin ja rakkain harrastukseni on kuitenkin rullalautailu, jota olen pikkupojasta asti harrastanut ja se edelleen tarjoaa minulle haasteita ja mielihyvää. Pidän paljon myös musiikista, jossa kiinnostukseni on lähinnä keskittynyt levyjen keräämiseen. Lisäksi seuraan tarkkaan jääkiekkoa ja jalkapalloa ja olenkin tuttu näky Kärppien ja AC Oulun peleissä. Muuten vapaa-aikani kuluu perheen ja kavereiden kanssa oleillessa ja liikkuesssa. Yritän myös lukea kaunokirjallisuutta mahdollisimman paljon, mutta opintoni, joissa joutuu todella paljon välillä lukemaan tyrehtyttää lukemisiani vapaa-ajalla.

Kesäsuunnitelmat minulla ovat lähinnä opintojen parissa. Viimeistelen kandintutkintoani kesäyliopistossa ja elokuun vietän kouluavustajana ala-asteella. Syksyllä sitten alkaakin todenteolla itse kandintyöni tekeminen, jonka suunnittelen tekeväni Quebecin itsenäistymiskehityksestä. Muuten tarkoituksena on jatkaa ahkeraa työskentelyä opinnoissani ja toimintaa yliopistoyhteisössä.

Äitini isä oli Mieslahdesta kotoisin oleva Olli Leinonen s.1916.

Talvisodan kirjeet kirjaksi

Tuula Hakkarainen Joensuun Niittylahdesta on kirjoittanut kirjan *Koti- ja sotarintaman välistä kirjeenvaihtoa vuosina 1939 -1940*. Se sisältää 71 koti- ja sotarintaman välistä kirjettä sekä muita ajan tapahtumia. Kustantajana on Mediapinta Tampereella.

Kirjan sanoma kuvaa elävästi vuosien 1939–1940 aikaa ja elämänmenoa niin sota- kuin kotirintamilla. Perheen ja ”siellä jossain” olevien tuntemukset tulevat kirjeissä esille varsin puhuttelevina. Kirjeistä huokuu kuinka ihmiset olivat yhtä perhettä ja samalla kotona kuin rintamalla, olihan sota kodin puolustamista. Kirjeet, joita odotettiin puolin ja toisin, välittivät viestiä kotien, omaisten ja rintamalla taistelleiden välillä.

Kirjassa esille tulevien kirjeiden sanoma johdattaa lukijan sen hetkisiin elämänarvoihin ja periaatteisiin, joihin turvautuen jaksettiin niin vaikeina ja raskaina aikoina kuin talvisodan aika oli Suomen kansalle. Olivathan koti, uskonto ja isänmaa olivat ne lähtemättömät arvot, joiden eteen elämä rakentui.

450 kirjettä talvi- ja jatkosodasta

Matkalaukullinen, 450 kirjettä sisältää talvisodan ja jatkosodan tapahtumia Kiteenkylän, Joensuun, Kuopion ja Helsingin kotirintamien osalta sekä Kannaksen tapahtumia niin sodan- kuin arkipäivän rintaman elämästä. Kirjassa kuitenkin pääpaino on kotirintaman Kiteenkylän ja sotarintaman Suistamon ja Loimolan kirjeillä.

Kotirintama teki kaikkensa, että maamme puolustajat olisivat jaksaneet toimia raskaissa oloissa. Kotirintamalta lähetettiin kirjeiden lisäksi valtava määrä paketteja, jotka ovat sisältäneet muun muassa lihaa, voita, munkkeja, lanttukukoja, pikkuleipiä sekä vaatteita, kenkiä, sähkölampunpattereita, kynttilöitä ja kamferitabletteja. Ruokatavaraa lähetettiin kaikille joukkueen miehille yhteisesti jaettavaksi, eikä pelkästään omalle puolisolalle, pojalle tai muulle sukulaiselle. Kotona 12.2.1940 kirjoitetussa kirjeessä tuleekin esille, kuinka puoliso kirjoittaa vastavihitylle

puolisolleen seuraavasti:

”Jos tätä kaikkea lähettämäni ruokatavaraa on sinulle liiaksi, niin onhan siellä tuttuja, joille voit antaa. Olen varma, ettei siellä kaikille ole samanlaisia paketteja tullut yhtä aikaa, joten käyttäkää paketin sisältö keskenänne.”

Sotarintamalla, teltassa 31.1.1940 on Suomen sotilas kirjoittanut puolisolleen kotiin:

”Ole hyvä ja lähetä yksi alusvaatekerta, sillä minulla on kaksi viikkoa ollut samat alusvaatteet päällä. Ehkä ne viipyvät vielä jonkun viikon matkalla. Lähetä samassa jotain muutakin, vaikka pienessä pahvilaatikossa.”

Kuitenkin 11.2.1940 kotirintamalla kirjoitetussa kirjeessä tulee esille, ettei pahvilaatikoita ollut tarpeeksi, koska tavaraa ei tullut kauppoihin, niin ei saatu laatikoitakaan pakettien laittamista varten.

Jumalan johdatukseen luotettiin ja juuri silloin kun kipeimmin tarvittiin ruoka-apua, paketit saapuivat perille. Näin tapahtui myös 18.2.1940, jolloin puoliso kirjoitti vaimolleen ja kiitti kirjeestä.

”Rakkaat omaiset ja rakas vaimoni

Sydämellinen kiitos paketista ja kirjeestä, jota sain eilen illalla vastaanottaa. Eilen illalla muuttimme tähän kämpälle. Yö meni kyllä valvoessa, sillä tässä kämpässä ei ole ollut muutamaankin viikkoon asujia. Kämpä oli niin kuurainen kylmä, nyt päivällä on jo lämpöisempi. Yön kuluksi keitimme kahvia, joten lähettämämme paketti oli hyvin tarpeeseen. Kakku oli hyvää kahvin kanssa.”

21.2.1940 kirjoitetussa kirjeessä tulee esille, kuinka sotilas lähetti vaatteitaan kotiin pestäväksi, koska oli vihdoin ja viimein ollut mahdollisuus saada valtiolta ensimmäinen alusvaatekerta. Valtion puolesta ei liikaa saatu myöskään kahvinporoja, koska miestä päälle yhdeksi päiväksi oli kahvinporoja noin ruokalusikallisen verran ja sillä sai kenttäpakillisen kahvia. Kun pakkasessa valvottiin ja oli mahdollisuus keittää kahvia, niin olihan se hyvä tapa saada pidettyä itsensä lämpimämpänä.

Kotiväen murheet

Ei ollut elämä helppoa Helsingissäkään, ilmenee talvisodan jälkeen 16.10.1940 kirjoitetussa kirjeessä. Rahalla ei saanut ostetuksi lankaa tai muutakaan tavaraa. Maitoakin sai vain litran ja vartin kolmelle hengelle yhdeksi päiväksi. Saippuaakaan ei ollut saatavilla, joten ei voinut ajatella puhtautta. Myös Kuopion kirjeiden sanoma tuo esille, kuinka maaseudun asukkaat nousivat arvoon arvaamattomaan, koska rahalla saatiin maaseudun sukulaisilta muun muassa ruokatarvikkeita ja lankaa.

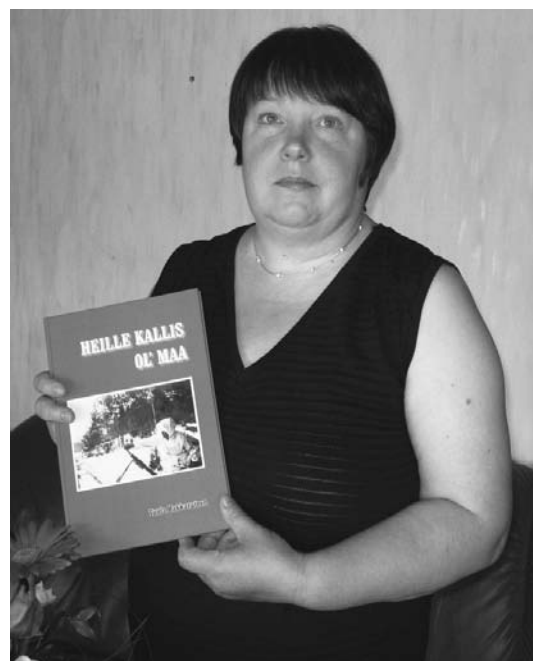
Vaikka kirjeiden sanoma on myös arkinen, se kuvaa sitä, kuinka kotiväki kanto huolta Suomen puolustajista lähettämällä paketteja, niin ruoan kuin vaatteiden ja muiden tarpeellisten tarvikkeiden muodossa. Kirjassa tulee myös esille, kuinka muun muassa Hyrsylän mutkan asukkaat kävivät monet vaiheet jäätyään ensin vangeiksi Neuvostoliiton puolelle talvisodan syttyessä ja lopulta pääsivät vapauteen 25. toukokuuta 1940 Kaurilan asemalla.

Kirjan sanoma muistuttaa meitä jälkipolvia siitä, kuinka arvokkaan työn Isänmaamme puolustajat ovat tehneet sota-aikana puolustaessaan Suomen itsenäisyyttä.

Nyt ilmestyneen kirjan jatkoa on odotettavissa jäljellä olevien 350 jatkosodan kirjeiden osalta. Jatkosodan kirjeiden sanoma tuo esille, kuinka 25.6.1941 Maria-puoliso lähti evakkoon eläinten kanssa Liperin suuntaan ja aviopuoliso Toivo jäi Kiteen ympäristön rajalle puolustamaan Suomea. Kuinka tämän perheen ja monen muun perheen kohtalo sujuu vuosien 1941-1945 välisenä aikana, on mielenkiintoista ja tärkeää tietoa meille jälkipolville.

Tätä uutta vuosilta 1939-1940 olevien kirjeiden pohjalta ilmestynyttä kirjaa on saatavana kirjakaupoista ja nettimyynnistä sekä kirjailijalta itseltään.

Kirjasta kiinnostuneet voivat olla yhteydessä kirjoittajaan sähköpostitse tuula.hakkarainen@edu.kitee.fi tai puhelimitse 040 501 4593.



Tuula Hakkarainen os. Leinonen on Joensuun Kiihtelysvaarasta, Uskalin kylästä lähtöisin. Hän kuuluu Kiihtelysvaarassa asuneen ja vaikuttaneen Antti Leinosen sukuun. Antti ja Ida Leinosen suurperheen pojista Otto Leinonen on hänen ukkinsa. Leinosten sukuseuran aktiivin jäsenen Marja-Liisa Kontkasan isä Arne Leinonen on Otto Leinosen veli, joten Tuula ja Marja-Liisa ovat serkuksia. Otto ja Klara Leinoselle syntyi kolme poikaa Aulis, Helge ja Veli Gunnar. Helge avioitui Irma Hyvösen kanssa ja Tuula on heidän tyttärensä. Tuula elää yhdessä puolisonsa Hannu Hakkaraisen kanssa Pyhäselän Niittylahdessa, joka kuuluu Joensuuhun.

Tuula kokosi vuonna 2008 kirjan Heille kallis oi' maa, jossa tuli esille kiteeläisten sotiemme veteraanien muistelmia. Hänelle tarjottiin mahdollisuutta jatkaa kirjojen kirjoittamista yhden kiteeläisen perheen kirjeiden pohjalta. Kirjassa esille tulevien kirjeiden sanoma on alkujaan sulhasen ja morsiamen kirjeitä, jotka menivät naimisiin vuonna 1939 loppuvuodesta. Sen jälkeen he kirjoittivat aviopuolisoina.

Kirjeiden henkilöiden nimet on muutettu, koska kirjeiden omistajat eivät halunneet tuoda esille julkisesti omien vanhempiensa tapahtumia. Vanhemmat, jotka ovat kirjeitä kirjoittaneet, ovat jo edesmenneitä eivätkä kuulu Leinosten sukuun.

Onnittelut merkkipäivän johdosta

80 vuotta

Blomqvist, Paavo PALTANIEMI 18.08.1931
Heinonen, Kalevi SAARENKYLÄ 04.08.1931
Jaakola, Esko KAJAANI 25.10.1931
Jokela, Mirja Sisko HELSINKI 08.09.1931
Leinonen, Eeva OULU 17.09.1931
Leinonen, Erkki Viktor IISALMI 10.07.1931
Leinonen, Heikki Petteri MIKKELI 25.09.1931

75 vuotta

Ahonen, Irja Tuulikki HELSINKI 01.09.1936
Karjalainen, Hilka KAJAANI 29.11.1936
Koskela, Tapani LAPUA 30.11.1936
Leinonen TURKU 20.10.1936
Leinonen, Eila Kyllikki OULU 18.08.1936
Leinonen, Taimi TAMPERE 08.09.1936
Leinonen, Urpo HELSINKI 14.09.1936

70 vuotta

Eerikäinen, Martti ANTTOLA 14.11.1941
Ekorre, Toini KEMI 10.09.1941
Fagerström, Ritva Aino K KERAVA 19.10.1941
Huusko, Ritva KAJAANI 28.07.1941
Kamppinen, Asko VAASA 03.08.1941
Leinonen, Ilmari RISTE 06.08.1941
Leinonen, Jorma KAJAANI 12.09.1941
Leinonen, Ritva HAMMASLAHTI 21.09.1941
Leinonen, Toivo Kaarlo PYHÄSALMI
18.10.1941

Manu, Liisa LAPUA 29.08.1941
Mustakallio, Raija A PAIMELA 04.11.1941
Nikula-Benito, Annikki CALPE Espanja
22.11.1941
Rautio, Maija OULU 15.08.1941
Rönkä, Pentti ANJALANKOSKI 27.12.1941
Seilonen, Raimo Kalevi OULU 26.09.1941

60 vuotta

Honka, Juhani HELSINKI 03.08.1951
Koivuniemi, Mirja Liisa OULU 19.09.1951
Kouhia, Pirjo Helena HELSINKI 04.07.1951
Leinonen, Pertti Markus ESPOO 30.12.1951
Leinonen, Reijo KEMI 09.08.1951
Leinonen, Veikko JÄRVENPÄÄ 02.09.1951
Saarinen, Aila ORIMATTILA 03.08.1951
Saijets, Tuula IVALO 05.09.1951

50 vuotta

Forsström, Seija VALKEAKOSKI 09.09.1961
Kurki, Leena OTANMÄKI 11.10.1961
Leinonen, Marjatta KAJAANI 23.07.1961
Leinonen, Markku KAJAANI 30.09.1961
Lindblad, Tuija Maria HELSINKI 30.11.1961
Lintu, Sirpa ILOMANTSI 02.08.1961
Romppainen, Seppo KAJAANI 24.11.1961
Rönkkö, Taina TAMPERE 25.11.1961

Leinosen sukuseuran hallitus

Esimies

Professori Tatu Leinonen, Tuulastie 13 A 6,
90550 Oulu, 08-5546665, fax 08-5532026,
044-5546669
tatujatuula@gmail.com

Varaesimies, suvun arkistonhoitaja
Rovasti Tapio Leinonen Päiväkunnaantie 2 D 7,
44120 Äänekoski, 0400-155425
tapioleinonen@kolumbus.fi

Sihteeri

Tarja Leinonen-Viinikka, Vuotungintie 101,
93600 Kuusamo, 040-7701380
tarja.leinonen-viinikka@pp.inet.fi

Taloudenhoitaja

Yrjö Leinonen, Rautatienkatu 42 A 24,
90120 Oulu, 044-5350701,
yrjo@yrjoleinonen.fi

Eija Leinonen, Koulukatu 3-5 B, 65100 Vaasa,
050-5902159,
eija.leinonen@reaktori.net

Martti Häikiö, yhteystiedot sivulla 2.

Pekka Honka, Lattapojantie 8,
90650 Oulu, 08-5303424, 040-5632606,
pekka.honka@pp.inet.fi

Teuvo Leinonen, Oulutie 145 as. 1,
88310 Melalahti, 0400-281300
teuvo.leinonen@pp4.inet.fi

Juhani Leinonen, Hauenkalliontie 6 A,
02170 Espoo
09-4524272

Matti Leinonen, Oritie 3 C 29,
01200 Vantaa, p/fax 09-8766098,
050-5224298, mleinon4@welho.com

Mika Hirvonen, Majalanmäki 92
41860 Tikkala
04578811608
mika.hirvonen@moventas.com

Liisa Manu, Luhtitie 2, 62100 Lapua,
050-3520341
liisamanu@luukku.com

SUVUN TUNNUKSET

Hieno tapa muistaa suvun jäsenten merkkipäiviä on hankkia Leinosten pöytäviiri. Rintamerkki (halkaisija 12 mm) kuuluu jokaisen sukuseuran jäsenen ja sukuun kuuluvan rintaan.

HINNAT

pöytäviiri 25 e
rintamerkki 4 e
suku-CD 30 e

TILAUKSET

Taloudenhoitaja Yrjö
Leinonen
(yhteystiedot yllä)



HUOM! TARJOUSHINTA 48 e/osa

OSTA ITSELLESI TAI LAHJAKSI SUKUKIRJA!

Port Payé
Finlande
216474

●
posti

Kainuun Leinonet 1

Leinonet Kainuun asuttajina. Yrjö Juhonpoika Leinosen (1688-1755) jälkeläiset

Teos sisältää ainutlaatuista tietoa *kaikkien Leinosten* alkuvaiheista. Filosofian tohtori Jorma Keränen kuvaa Leinosia Kainuun asuttajina ja nousua maakunnan suurimmaksi suvuksi. Katsaus kattaa Leinosten Kainuuseen tulosta vuoteen 1730 asti. Kirjassa on myös sukutaulut vanhimmista Melalahden Leinos-haaroista ja taloista, jotka on sijoitettu kartalle. Kirjan loppuosa käsittelee Paltamon Melalahden Aholan n:o 14 isännän Yrjö Juhonpoika Leinosen (1688-1755) jälkeläisiä. Sukutaulut kattavat noin 10 000 Leinosta aviopuolisot ja lapset mukaan lukien.

Kainuun Leinonet 2

Melalahden Leinolan n:o 12 Leinonet Matti Paavonpoika Leinosen (1710-1764) jälkeläiset

Sukuhaaran kantaisä on Matti Paavonpoika Leinonen (1710-1764), joka oli Melalahden Leinolan n:o 12 isäntä. Kirjan sukutaulut käsittelevät hänen jälkeläisiään yhteensä noin 14 500 henkeä. Sukutaulujen edellä on esitelty suvun kantatalo Leinola n:o 12, joka isossajaossa sai nimekseen Paavola ja numeroksi 4 sekä Matin jälkeläisten päähaarat asuinpaikkoineen. .

Kirjoja saa Kainuun kirja- ja paperikauppa, Puolangantie 12, 88300 Paltamo, puh 08-871025. verkkokauppa www.kainuunkirja.net

